

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 14 του Τουρντι 1905 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Οδός Οικονόμου αριθ 4 | ΑΡΙΘ 139

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

- Γ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ. Από τη φυλακή μου.
- Γ. ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ. Η Κόλαση του Δάντη (ζυμα πρώτο).
- Α. ΒΕΛΕΛΗΣ. Ο Βησσαρίωνας και η Βιβλιοθήκη του Αι-Μάρκου.
- ΣΠΥΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ. Σκιάς Γροθιές (συνίγεια).
- Γ. Δ. ΝΑΛΕΤΗΣ. Το παλληκάρι της φακής (τέλος).
- Μ. ΧΑΪ-ΜΗΣ. Δεύτερη απάντηση κτλ.
- Γ. ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟΣ. Το κλάμα του Γκιώνη.
- Δ. ΣΠΙΓΓΟΣ. Κοσμοφίτικα τραγούδια.
- ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΤΗΣ. Θεατρικές πινακίδες — η Εόβεογα.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Λέκας Αρβανίτης. Ρώμος Φιλύρας. Νάξιππος.
- ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ.— Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΠΟ ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΜΟΥ

Φίλατέ μου,

Σε ευχαριστώ από τα βάθη της καρδιάς μου για όσα καλά έγγραψες πάντα για την «Μεταρρύθμιση» και για μένα, και ιδιαίτερα στο τελευταίο σου φύλλο, καθώς και για την τιμή που μου κάμνεις να μου ζητήσεις κάτι για το «Νουμά» σου.

Στο φοβερό αγώνα που ανέλαβα να ριζώ το άπαισιο «καθεστώς» που ρήμαζε την Ελλάδα και έφερε στον έσχατο κίνδυνο όλη την φυλή μας, έχασα, βλέπεις, την πρώτη μάχη.

Μα το «καθεστώς» αυτό είναι τρομερό φρούριο, που τα κόμματα το έχουν οργανωμένο με λεγεώνες τραμπούκων, με τάγματα δολοφόνων, με συντάγματα συκοφάντηδων, με άκροβολιστές δημοσιογράφους χτιμούς, με βαρύ πυροβολικό από κατεργαρέους, κλέφτες και ουτιδανούς, με ένα σκλάβο λαό που εργάζεται από κάτω από το βούρδουλά για να το άχυρωσή, με άρχηγούς που έχουν εκατομμύρια κι' έξοδεύουν να μη τους φύγη ή εξουσία.

Αλλ' η ιδέα, φίλε μου, είναι δυνατότερη από τα πιο δυνατά κάστρα και αν η πατρίδα μας είναι γραφτό να ζήσει και να δοξαστή πάλι, ε, θα πείση και το φοβερό αυτό κάστρο.

Θα χάσωμεν και άλλες μάχες ακόμα, μα στο τέλος θα νικηθώ το φρούριο και άπάνω θα στηθώ νικητρά η σημαία μιας νέας πατρίδας.

Έχασαμε την πρώτη μάχη, μα και ο έχθρος έπαθε πολλές απώλειες. Τον έξυτελίσαμε, τον έσεισαμε, τον εκλονίσαμε στα χαρακώματά του.

Εσπείραμε τον σπόρο της επανάστασης που θα σώση το έθνος.

**

Η «Μεταρρύθμιση» έπεσε προς το παρόν για πολλούς λόγους. Τους ξήγησα. Ο σπουδαιότερος ήταν, ότι τα όπλα της μέσα ήταν κατώτερα από το μέγεθος του σκοπού της.

Απαραίτητα για ένα αγώνα ο ένθουσιασμός, η θέληση, η τιμιότητα, ο έγωϊσμός, η γνώση, ο χαρακτήρας, αλλά θέλεις και πολεμοφόδια και αυτά μας λείψανε, κ' έχασαμε την πρώτη μάχη.

Αλλά μέσα στη φυλακή μου καταστρώνω τα σχέδια για τη νέα έφοδο. Μήπως θα λειποψυχήσω για μια φυλάκιση; Μα τότε τί άνδρας είμαι; Μα τότε τί «μεταρρυθμιστής» ξεφύτρωσα;

Κοντά σε μένα θ' έλθουν σιγά σιγά και άλλοι συναγωνιστές και ο λαός θα μας ακολουθήση για να ελευθερωθώ από τη σκλαβιά της «λευτερίας» — κλεφτουρίας» που έλεγε ο μακαρίτης ο Χρήστος ο Αράπης.

**

Μέσα στη φυλακή μου τραγουδώντας τακτοποιώ το έργο μου 18 χρόνων. Γράφω από το 1887, από μικρό παιδί.

Αλλ' από δέκα τώρα χρόνια πολεμάω για τη σημερινή ιδέα άκροβολιστικά, με έρθρα, λόγους, περιοδείες, βιβλία, φυλλάδια, ως που και κατώρθωσα να στήσω τη «Μεταρρύθμιση».

Αν έπρόκειτο ν' αποθάνω σήμερα, το έργο μου θ' άμνευε. Έχει πιά τη θέση του στην ιστορία την εθνική μας.

Αλλ' εγώ δεν θέλω να γίνω μάρτυρας, ούτε θέλω να μου στήσουν άνδριάντα ύστερα από ένατο χρόνια.

Πάω για να φέρω άμεσο αποτέλεσμα. Θα άγωνισθώ με νέα δύναμη και νέα όρμη. Μόλις βρίσκομαι στην άρχή του σταδίου μου.

Μήπως είμαι άνανδρος ή γέρος, και θα τραπώ σε φυγή σαν συνταγματάρχης της Λάρισσας στην πρώτη φωτιά; Ούτε θέλω να μείνω στην ιστορία ο Ίερειάς της Έλληνικής φυλής, ούτε Ίουβενάλης να ονομαστώ.

Η θα νικήσωμε ή θα σκοτωθοίμε!

Έμπρός, παιδιά της νέας πατρίδας, όσοι έχετε μέσα σας λίγη ψυχή, για τη μεγάλη, τη γενική, τη ριζική «Μεταρρύθμιση».

Αμα ρίψωμε το «πολιτικό σύστημα» που άτιμάζει και καταστρέφει το έθνος και βλάωμεν θεμέλιο τίμιας πολιτείας, θα έλθη άμέσως κατόπι η εποχή για τις άλλες μεταβολές, στην εκκλησιά, στο σχολείο, στην κοινωνία, στις τέχνες και επιστήμες για να βγώ μια νέα Ελλάδα με νέα δύναμη και νέα

ψυχή, ικανή και με τους έξω έχθρούς της να μετρηθώ και τον προορισμό της να κάμη.

Έμπρός, και από τα έρείπια ες βγή η νέα πατρίδα!

Φυλακαί Συγγρού. 10 Αυγούστου 1905

Με πολλή αγάπη

Γ. Σ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

Η ΚΟΛΑΣΗ ΤΟΥ ΔΑΝΤΗ

ΑΣΜΑ ΠΡΩΤΟ

Στης ζωής μας ως ήμουν το μισό ταξείδι. εύρηθηκα σε δάσος σκοτεινά γεμάτο κι ο άληθινός δρόμος για μένα ήταν χαμένος.

4. Αχ! και πόσο βαρύ να διηγηθώ πως ήταν το άγριο και τραχύ και δυνατό αυτό δάσος που στο διαλογισμό ξαναγεννή το φόβο!

7. μικρό τόσο, που η πρίκα είναι σχεδόν θανάτου. Αλλά για να ιστορήσω το καλό που εύρηκα θα μιλήσω για όσ' άλλα εξάνοιξα εκεί μέσα.

10. Να ξαναπώ δεν ξέρω το πως μέσα εμπήκα, τόσο γεμάτος ήμουν ύπνο κ' αυτήν την ώρα που της αλήθειας έπαραίτησα το δρόμο.

13. Αλλ' ως ήμουν στα πόδια ενός βουνού φθασμένος

κατά το μέρος που έτελείωνε η κοιλάδα που μουχεν από φόβο την καρδιά πληγώση, 16. άναβλεψα και είδα πουχε πλιά τις πλατές περιτυμένες τις άχτινες του πλανήτη που ίσια καθέναν οδηγώ σε κάθε δρόμο.

19. Ο φόβος τότε καταλάγιασε λιγάκι: που μες τη λίμνη της καρδιάς μουχε βαστάξη τη νύχτα που με τόσο είχα περάση πόνο.

22. Κι όπως αυτός που με πνοή λαχανιασμένη, βγαίνοντας έξω στου πελάγου τ' άκρογιαλι στα νερά του κινδύνου στρέφει και κοιτάζει,

25. παρόμοια και η ψυχή μου, πώφευγεν άκόμη, έστρεψε όπισω εκεί να ξαναϊδή τον τόπο, που ζωντανόν ποτέ δεν άρρησε κανένα.

28. Αφού άνάπαφα λίγο το κομμένο σώμα, εξανάρχισα δρόμο προς το έμο πλάγι, ώστε το κάτου πόδι ήταν το στέρεο πάντα.

31. Και ιδού σχεδόν εκεί που άρχιναι τ' άνιφάρι μια πανθήρ' άλαφριά και γλήγορη περίσσια που από πλυμουδιαστό μαλλί' ταν σκεπασμένη,

34. κι από μπροσά μου δεν έσάλευε το πόδι, και τόσο μάλιστα μου έμπόδιζε το δρόμο, που έστρεψα εγώ πολλές φορές για να γυρίσω.

37. Καιρός ήταν που άρχινα να φωτίξ' η μέρα

κι ἀνέβαιναν ὁ ἥλιος μὲ τ' ἀστέρια ἐκεῖνα
ποῦταν μαζί μ' αὐτὸν ὅταν ἡ Ἀγάπη ἢ Θεία
40. πρωτοκίνησε αὐτὰ τὰ πλάσματα τὰ ὠραῖα·
ὥστε γιὰ νάχω τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ πιάσω
τὸ πλουμιστὸ θηρίο μοῦδινεν αἰτία

43. ὁ καιρὸς ὁ γλυκὸς κ' ἡ ὥρα τῆς ἡμέρας·
ὅμως ὄχι καὶ τόσο ποῦ νὰ μὴ μὲ σκιαῆν
ἢ θεωρία ποῦ ἐνὸς λέοντα μοῦ ἐφάνη·

46. Ἐφαινόταν μου αὐτὸς πῶς κατὰ μένα ἐρ-
χόνταν

μὲ τὸ κεφάλι σηκωτὸ καὶ μ' ἄγρια πείνα,
ὅπου θαρροῦσες πῶς ὁ ἀέρας ἐφοβόνταν.

49. Καὶ μίας λύκαινας ποῦ ἐφαινόταν πῶς ὄλες
εἶχε τὲς ὀρεξες στὴν ἄκρα τῆς λιγνάδα
κ' εἶχε κάμη πολλοὺς νὰ ζήσουν πονεμένοι.

52. Μοῦ προξένησε τούτη τόση παραζάλη
μὲ τὴν τρομάρα ποῦ σκορποῦσεν ἡ θωριά τῆς,
ποῦχασα, τὴν ἐλπίδα στὸ βουνὸ ν' ἀνέβω.

55. Κι ὅπως ἐκεῖνος ποῦ χροῦμεν' ἀποχτάει,
ἂν καιρὸς ἦρθε ποῦ τὸν ἔκαμε νὰ χάσῃ,
σ' ὄλους τοὺς λογισμοὺς του θλίβεται καὶ κλαίει,

58. τέτοιον ἔκαμ' ἐμὲ τὸ ἀσίγητο θηρίο,
ποῦ προχωρώντας πρὸς ἐμένα, ἀγάλι ἀγάλι
μ' ἐσπρωχνε πάλι ἐκεῖ π' ὁ ἥλιος σιγαλιάζει.

61. Στὸ μεταξύ ποῦ ροβολοῦσα πρὸς τὸ σιχαδὶ,
μπροστὰ στὰ μάτια μου ἕνας ἄνθρωπος μοῦ ἐφάνη,
ποῦ ἀπὸ πολλὴ σιωπὴ φαινόταν λιγωμένος.

64. Ὅταν τὸν εἶδα στὴν ἀπέραντη ἐρημία,
«Λάβε σπλάχνος γιὰ μέ!» τοῦ φώναζα, «κι ἂν

εἶσαι
ἴσκιος, κι ἂν ἄνθρωπος.» Κ' ἐκεῖνος μ' ἀπεκρίθη·

67. «Ἄνθρωπος πλιά δὲν εἶμαι, ἀλλ' ἄνθρωπος
[ἐστάθην,

κι αὐτοὶ ποῦ μ' ἐγεννήσαν Λομβαρδοὶ σταθῆκαν,
κ' εἶχαν πατρίδα τους τὴ Μάντοβα κ' οἱ δύο.

70. Γεννήθηκ', ἂν καὶ ἀργά, στὸ κράτος τοῦ Ἰου-
[λίου,

κ' ἔχω ζῆση στὴ Ρώμη τὸν καιρὸ τοῦ Αὐγούστου,
σὺν ἦταν δοξαστοὶ θεοὶ πλαστοὶ καὶ ψεῦτες.

73. Ποιητὴς ἤμουν, καὶ τοὺς ὕμνους τοῦ δικαίου
ἔφαλα υἱοῦ τοῦ Ἀγγίσι, πούρθε ἀπὸ τὴν Τροία
ὡς τὸ περήφανο τὸ Ἴλιο ἐκατακάη.

76. Ἀλλὰ γιατί' σὺ ξαναπαῖς σὲ τόση πλήξη;
γιατί' δὲν ἀνεβαίνεις τὸ τερπνότατ' ἔρος,
ποῦναι ἀδιήγητης χαρᾶς πηγή κ' αἰτία;

79. «Ὡ ὁ Βιργίλιος σὺ εἶσαι, σὺ κ' ἐκείνη ἡ βρύση,
ποῦ λαλιάς τόσο ροβολᾷ πλούσιο ποτάμι;»
τ' ἀποκρίθηκα ἐγὼ μ' ἐντροπαλὸ τὸ βλέμμα.

82. «Τῶν ἄλλων ποιητῶν ὁ δόξασμα καὶ φέγγος
ἄς μοῦ ἀξίση ἢ σπουδὴ μου ἢ μακρονὴ καὶ ὁ πόθος
ποῦ μ' ἔχει· κάμη νὰ ζητῶ τὸ σύγγραμά σου.

85. Ὁ δάσκαλός μου εἶσαι σὺ καὶ ὁ κύριός μου,
σὺ εἶσαι μοναχὸς ἐκεῖνος ὅπου ἐπῆρα
ἐγὼ τὸ ὕφος ποῦ μ' ἐτίμησε τ' ὠραῖο.

88. Τὸ ζῶο κοίταξε ποῦ μ' ἔκαμε νὰ στρέψω·
βόθηθα με, δοξαστέ σοφέ, νὰ τὸ ξεφύγω,
νὰ μοῦ τρέμουν μοῦ κάνει καὶ σφυγμοὶ καὶ φλέβες.»

91. «Παρ' αὐτὸν ἄλλο δρόμο νὰ τραβήξῃς πρέπει,»
μ' ἀποκρίθηκε αὐτὸς σὰ μ' εἶδε νὰ δακρύζω,
ἂν ἀπ' τὸν ἄγριο τόπο νὰ γλυτώσης θέλεις.

94. Τὸ ζῶο τοῦτο ποῦ σὲ κάνει νὰ φωνάζῃς,
στὸ δρόμο του δὲ στέργει νὰ περάσουν ἄλλοι,
ἀλλὰ φέρνοντας μύρια ἐμπόδια τοὺς σκοτώνει,

97. καὶ φυσικὸ ἔχει τόσο μοχθηρὸ καὶ ἀχρεῖο,
ποῦ τὴν ἐπιθυμῖα ποτέ του δὲ χορταίνει
καὶ παρὰ πρὶν πεινᾷ χειρότερ' ἀφοῦ φάγῃ.

100. Πολλὰ εἶναι τ' ἄλλα ζῶα π' αὐτὴ κάνει ταῖρι,
καὶ πάντα θὰ πληθαίνουν ὡς ποῦ νῆρθῃ ὁ Σκύλος,
ποῦ θὰ τὴν κάμη νὰ πεθάνῃ πονεμένη.

103. Θροφὴ του χῶμα δὲ θὰ εἶναι οὐδὲ καλαῖ,

ἀλλὰ σοφία θάνατι κι ἀρετὴ κι ἀγάπη,
καὶ ἡ γέννησή του μεταξύ Φέλτρου καὶ Φέλτρου.

106. Τῆς χαμηλῆς θάνατι Ἰταλίας ὁ σωτήρας,
ποῦ ἡ παρθένια γι' αὐτὴν ἀπέθανε Καμίλλα,
Τοῦρνος κ' Εὐρύαλος καὶ Νῖσος πολεμῶντας.

109. Ἀπὸ τὲς χῶρες ὄλες τοῦτος θὰ τὴ διώξῃ
ὡς νὰ τὴν ξαναβάλλῃ ἐκεῖ βαθυὰ στὸν Ἄδην,
ἀπ' ὅπου εἶχε τὴν κάμη ὁ πρῶτος φθόνος νάβγῃ.

112. Γιὰ τὸ καλὸ σου ἐγὼ στοχαζομαι καὶ κρίνω
νῆρθῃς κατόπι μου, κ' ἐγὼ θῆμαι ὁδηγός σου
κι ἀπὸ τόπον αἰώνιο θὰ σὲ βγάλω ἐδώθε,

115. ὅπου τ' ἀπελιπισμένα φωνατὰ θ' ἀκούσης
τὰ πονεμένα θέλ' ἰδῆς πνεύματ' ἀρχαῖα,
ποῦ κλαῖν τὸ δευτέρό τους θάνατο καθένα.

118. Κατόπι αὐτοὺς θὰ ἰδῆς ποῦ ἰλόχαροι ὑπομέ-
[νουν
νὰ στέκουν στὴ φωτιά, γιατί' θαρροῦν πῶς θῆρθουν
μιά μέρα νὰ χαροῦν μὲ τοὺς εὐλογημένους.

121. Σὲ τούτους ἂν θελήσης ἐπειτα ν' ἀνεβῆς,
ψυχὴ γι' αὐτὸ θὰ νῆν' ἀξιώτερη ἀπὸ μένα·
θὰ σ' ἀφήσω μ' αὐτὴν τὴν ὥρα ποῦ θὰ φύγῃ·

124. τί ὁ βασιλιάς ἐκεῖνος ποῦ καὶ πάνου δρίζει,
γιατί' ἐστάθηκα ἐγὼ τοῦ νόμου του ἀποστάτης,
στὴν πολιτεία του δὲ θελεῖ ἐγὼ νὰ πάω.

127. Ἐξουσιάζει παντοῦ κ' ἐκεῖ ναι βασιλέας,
εἶναι ἡ χώρα του ἐκεῖ καὶ ὁ σεβαστὸς του θρόνος·
ὦ σ' ἐκεῖνους χαρὰ ποῦ αὐτὸς καὶ μέσα κράζει!

130. Κ' ἐγὼ σ' αὐτὸν «ὦ Ποιητὴ μου, σ' ἐξορκίζω
στὸν Ὑψιστον αὐτὸν ποῦ δὲν ἔχεις γνωρίση,
γιὰ νὰ φύγῃ ἀπ' αὐτὸ κι ἀπὸ χειρότερ' ἄλλο

133. κακό, πάρε μ' ἐκεῖ ποῦ τώρα μοῦπες, ὥστε
νὰ ἡμπορέσω νὰ ἰδῶ τὴ θύρα τ' αἰ Πέτρου
κι αὐτοὺς ποῦ τόσο λυπημένους παρασταίνεις.»

136. Τότ' ἐκίνησε αὐτὸς κ' ἐγὼ τοῦ πῆγα ὀπίσω.

Γ. ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. «Ἡ ζωὴ μας προβαίνει ὁμοία μὲ τόξο, ἀνεβαίνον-
τας καὶ κατεβαίνοντας. Τὸ κατακόρυφο τοῦ τόξου (=τὸ
μισὸ ταξεῖδι) εἶναι στὰ τριανταπέντε χρόνια.» Δάντης
Συμπόσιο IV. 23. Ὁ ποιητὴς ἐγεννήθηκε τὸ 1265. Τὸ
δραμα λοιπὸν γίνεταί τὸ 1300, ἀρχίζοντας τὴν 25 Μαρ-
τίου, καὶ βασιτεῖ 9 ἡμέρες.

2. Δάσος ὀνομάζει τὴ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας.

3. Ἀληθινὸς δρόμος εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἀρετῆς.

11. Ὑπνος εἶναι ὁ ὕπνος τῆς ἁμαρτίας.

13. Τὸ βουνὸ εἶναι σύμβολο τῆς ἐνάρετης ζωῆς.

16. Πλάτες, οἱ ράχες τοῦ βουνοῦ.

17. Πλανήτῃ ὀνομάζει τὸν ἥλιο κατὰ τὸ σύστημα
τοῦ Πτολεμαίου. Ὁ ἥλιος εἶν' ἐδῶ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

20. Δίμνη τῆς καρδιάς=ἡ καρδιὰ ὅπου συνάξεται τὸ
αἷμα.

27. Τὸ δάσος δηλαδὴ ἡ ἁμαρτία, θανατώνει τὸν ἄν-
θρωπο. Ἀληθινὴ ζωὴ εἶναι ἡ ζωὴ τῆς ἀρετῆς.

29. Ἐρμος πλάγι εἶναι ὁ ἀνέφρος τοῦ βουνοῦ.

30. Αὐτὸς ὁ στίχος ζωγραφίζει τὸν ἄνθρωπο ποῦ ἀνε-
βαίνει. Τὸ πόδι ποῦ στηρίζει τὸ σῶμα εἶναι πάντα ἀπο-
κάτω ἀπὸ τὸ πρῶτο.

32. Ἡ πανθήρα εἰκονίζει τὴν ἄσωτία. Τὸ πλυμουδια-
στὸ μαλλί εἶναι οἱ πολλὰ καὶ διάφορα ἡδονὰς. Ἡ ἄσω-
τία γοργὴ καὶ ἀλαφροκίνητη σὺν τὴν πανθήρα κυριεύει
τὸν ἄνθρωπο.

38. Ὁ ἥλιος εἶναι στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Κριοῦ τὴν
ἄνοιξη, ἐποχὴ ποῦ ὁ Θεὸς ἐπλασε τὸν κόσμον.

45. Ὁ λέοντας εἰκονίζει τὴν ὑπερηφάνεια.

49. Ἡ λύκαινα εἶναι σύμβολο τῆς φιλαργυρίας.

60. Ὅπου ὁ ἥλιος δὲ λάμπει, στὸ δάσος.

61. Ὁ Λατίνος ποιητὴς Βιργίλιος, σύμβολο ἐδῶ τοῦ
φωτισμένου λογικοῦ ἢ τῆς ἀνθρώπινης ἐπιστήμης.

63. «Ἡ φωνὴ τοῦ φωτισμένου λογικοῦ εἶναι ἡ φαί-
νεται στὸ πρῶτο ζῆνημα τοῦ ἁμαρτωλοῦ πολὺ χαμηλὴ
καὶ ταπεινὴ, τόσο ποῦ μόλις αὐτὸς ἀκούει κάποιους ἄξε-
διάλυτους φθόγγους τῆς· γίνεταί ἐπειτα δυνατώτερη καὶ
καθαρώτερη ὅσο ὁ ἄνθρωπος προχωρεῖ στὸ ζῆνημά του
ἀπὸ τὸν ὕπνο τῆς ἁμαρτίας.» Σκαρτατσίνης.

70. Ἄν καὶ ἀργά, δηλαδὴ 29 χρόνους ὕστερ' ἀπὸ τὴν
γέννηση τοῦ Ἰουλοῦ Καίσαρος.

84. Τὴν Αἰνείαδα.

87. Εἶπε γράψῃ τὰ Λυρικά του καὶ τὴ Νέα Ζωή.
«Ὑψος ἐννοεῖ γενικῶς τὴν ἐσωτερικὴ συμφωνία τῆς μορ-
φῆς καὶ τοῦ στοχασμοῦ» Καζίνης.

91. Ἄλλο δρόμο=Τὸ δρόμο τῆς Κόλασης καὶ τοῦ
Καθαρητηρίου, γιὰ νὰ μισήσῃς τὴν ἁμαρτία καὶ νὰ καθα-
ρισθῆς.

100. Πολλὰ εἶναι οἱ κακίαι ποῦ προέρχονται ἀπὸ τὴν
φιλαργυρία.

101. Ὁ Σκύλος. Στὸ πρωτότυπο, τὸ Λαγωνικό. Ἄμ-
φίβολο ποῖν ἐννοεῖ ὁ Ποιητὴς. Ὑποθέτουν πολλοὶ τὸν
Cangvande della Scala, ἡγεμόνα τῆς Βερβόνας, αὐτοκρα-
τορικὴν ἀντιπρόσωπο καὶ ἄκρον ὑπέρμαχο τῆς φαρτίας
τῶν Γιβελίνων, ἄλλοι ἕναν ἄλλον ἀρχηγὸ τῶν Γιβελίνων,
ἡγεμόνα τῆς Πίζας καὶ τῆς Λούκας, ἄλλοι τὸν Πάπα
Βενεδικτὸν ΙΑ'. Ἄλλοι νομίζουσι ἐννοεῖται ὁ Χριστὸς
τῆς Δευτέρας Παρουσίας. Ἄλλοι ἕνα πρόσωπο ἀόριστο
καὶ στὸ νοῦ τοῦ Δάντη, ποῦ ἤθελε φέρῃ τὸν κόσμον στὸ
δρόμο τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἄλλοι ἄλλα. Ἀκολούθησα τὴν
πρώτην ὑπόθεσιν.

103. Καλαῖ. Ἐννοεῖ γενικῶς τὰ χορήματα, τὸ χρυσάφι.

105. Φέλτρου καὶ Φέλτρου. Ὁ τόπος μεταξύ Φέλ-
τρου καὶ Φέλτρου (Μοντεφέλτρου) εἶναι γιὰ τὸν Can-
gvande ἢ Βερβόνα, γιὰ τὸν ἡγεμόνα τῆς Πίζας καὶ τῆς
Λούκας ἢ Ρωμανία, γιὰ τὸ Βενεδικτὸ τὸ Τρεβίζο. Ὅσοι
ἐννοοῦν τὸ Χρ. στὸ ἦ ἕνα πρόσωπο ἀόριστο ἐξηγοῦν τὲς δύο
λέξεις ὡς οὐσιαστικὰ μὲ τὴ σημασία τῆς ταπεινῆς κατα-
γωγῆς.

106. Χαμηλῆς Ἰταλίαις. «humifemque videmus
Italiam» Αἰνείαδα Γ'. 522. Ὀνομάζει μ' αὐτὸ τὸ ἐπίθετο
τὴν Ἰταλία, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴ θάλασσα τὰ μέρη τοῦ Λατίου
κάνουν αὐτὴ τὴν ἐντύπωσιν.

107. Καμίλλα, κόρη τοῦ βασιλέως τῶν Βόλσκων, ποῦ
ἀπέθανε πολεμῶντας ἐναντίον τῶν Τρώων. (Αἰνείαδα, Θ'.
768—831.)

108. Τοῦρνος, βασιλεὺς τῶν Ρουτούλων, ποῦ ἐσχό-
τασε ὁ Αἰνείας (Αἰν. IB'. 919—952). Εὐρύαλος καὶ Νῖ-
τες, Τρώες, φίλοι ἐγκάρτιοι, ποῦ ἀπέθαναν πολεμῶντας
ἐναντίον τῶν Ρουτούλων.

111. Πρῶτος φθόνος, τοῦ ὄφθ ποῦ ἀπάτησε τὴν Εὐά.

117. Πρῶτος θάνατος εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς
ἀπὸ τὸ σῶμα, δεύτερος ἡ τιμωρία τῆς στὴν κόλαση.

119. Στὴ φωτιά τοῦ Καθαρητηρίου.

120. Μὲ τοὺς εὐλογημένους τοῦ Παράδεισου.

122. Ἡ Βιατρική ποῦ θὰ φανισθῇ στὸ Δάντη, στὴν
κορφή τοῦ βουνοῦ τοῦ Καθαρητηρίου γιὰ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ
ὡς τὸ θρόνο τοῦ Ὑψίστου.

132. Τὴν πλάνη ὅπου βρισκομαι καὶ τὴν κόλαση ὕστερ'
ἀπὸ τὸ θάνατό μου.

134. Τὴν πύλη τοῦ Καθαρητηρίου ποῦ εἶναι καὶ πύλη
τοῦ Παράδεισου.

Γ. Κ.

Ο ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΑΣ

ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ Α' Γ' ΜΑΡΚΟΥ

Κάθε Ἕλληνας φιλόλογος ποῦ, σὺν κ' ἐμένα,
ἐσπούδασε στὴν Ἰταλία, δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ τὸν
ἐκυρίεψε ζῆλος ξεχωριστὸς γιὰ τὸ Βησσαρίωνα, ὅπου
εἶναι τὸ πῖο σπουδαῖο πρόσωπο ἀπὸ ὅσοι γραμματι-
σμένοι ἐπῆγαν στὴ Φραγκιὰ λίγα χρόνια πρὶν τὸ
πάρσιμο τῆς Πόλης καὶ κατόπι. Ἔτσι κι ὁ ζωγρά-
φος ποῦ θέλει νὰ γνωρίξῃ τὴν ἱστορία τῆς τέχνης
του θὰ κάμει ὅλα τὰ δυνατὰ του γιὰ νὰ ἰδεῖ ἔργα
τοῦ Θεοτοκόπουλου ποῦ, περνώντας ἀπὸ τὴν Ἰταλία
πρῶτα, ὕστερα πῆγε μακρὰ ὡς τὴν Ἰσπανία, κι
αὐτοῦ πέρα ἔγινε ξεκουστὸς μὲ τὸ ὄνομα El Greco
καὶ δοξάστηκε σὺν ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλοὺς τῆς ἀρ-
χαίας ἐλληνικῆς ἐποχῆς. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ γιαιτοὶ θὰ
καμαρώνουν ἕνα Μαυροκορδατο τῆς συντεχνίας τους
ὅπου στὰ 1671 ἐτύπωσε στὴ Μπολώνια ἕνα λατι-
νικὸ βιβλίο ἀπάνου στὸ πλεμόνι καὶ τὴν κυκλοφορία
τοῦ αἱμάτου ποῦ ξανατυπώθηκε ὕστερα κάμποσες
φορὲς στὴ Γερμανία καὶ τὸ μετάφρασαν κιόλας γαλ-